

Geheugen van Nederland en Multatuli

Recentelijk is een aantal nieuwe collecties van grote literaire waarde toegevoegd aan Het Geheugen van Nederland: twee met 'literaire hoogtepunten' van de Koninklijke Bibliotheek en het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum en één uit het Multatuli Museum. Ze bestaan alle drie grotendeels uit kwetsbaar materiaal uit de

periode 1840-1950, en waren eerder al op microfilm gezet in het kader van Metamorfoze, het landelijke programma voor papierbehoud.

In de Multatuli-collectie kunnen ruim zeshonderd publicaties van en over Multatuli worden bekeken. Te zien zijn onder meer afleveringen uit zijn beroemde *Ideeën*, en schermselingen op papier tussen de

schrijver en zijn criticasters. Al het materiaal komt uit de collectie van het Multatuli Museum in Amsterdam.

Het Geheugen van Nederland is het nationale programma voor digitalisering van cultureel erfgoed, dat wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In de Koninklijke Bibliotheek is een bureau ingericht dat het programma coördineert en de website www.geheugenvanederland.nl in de lucht houdt, waar iedereen terecht kan die geïnteresseerd is in mooie afbeeldingen uit onze vaderlandse geschiedenis en de Nederlandse samenleving in het

algemeen. Erfgoedinstellingen kunnen via Het Geheugen van Nederland een subsidie krijgen van 70% voor het uitvoeren van digitaliseringsprojecten. In 2007 is een totaalbedrag van € 880.000 beschikbaar voor nieuwe projecten.

De website biedt op dit moment toegang tot gedigitaliseerde collecties van zo'n vijftig culturele instellingen, met ruim 700.000 afbeeldingen, 250 uur film en 100 uur audio. De collectie groeit gestaag. Ook biedt Het Geheugen kant en klare lessen voor gebruik in het voortgezet onderwijs. (Ingeborg Verheul)

Kaderprogramma: meer kans

Het nieuwe Europese Kaderprogramma voor Onderzoek (FP7), dat begin dit jaar van start ging, heeft anderhalf keer zoveel budget als het vorige programma (FP6) en een hogere vergoeding voor onderzoeksactiviteiten. Ook zijn er ruimere mogelijkheden om projectvoorstellen in de alfa- en gammawetenschappen in te dienen.

Het budget voor het zevende kaderprogramma, dat loopt tot 2013, werd eind vorig jaar vastgesteld op ruim vijftig miljard euro, en voor non-profit onderzoekinstellingen werd het vergoedingspercentage verhoogd van 60% naar 75%. Het thema 'Citizens and governance in a knowledge-based society' voor de alfa- en gammawetenschappen uit FP6 is vervangen door het aanzienlijk ruimere 'Socio-economic Sciences and Humanities (SSH)' in FP7.

Het thema SSH valt onder het programma *Coöperation*. Het kent acht activiteiten, die zijn onderverdeeld in gebieden, welke op hun beurt een aantal onderwerpen bevatten. In totaal zijn er binnen het thema SSH 32 onderwerpen benoemd, variërend van de gevolgen van demografische veranderingen, tot de bescherming van mensenrechten of de invloeden

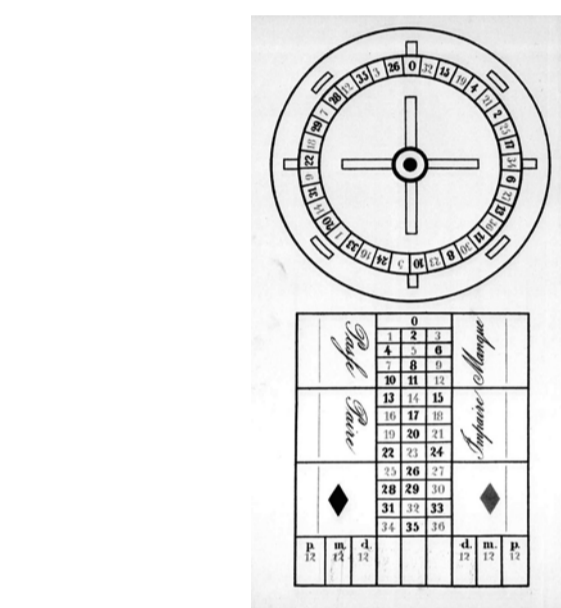
van kunst en literatuur.

Daarnaast bieden de meer algemene programma's *Ideas*, *People* en *Capacities*, kansen voor alfa- en gamma-onderzoek. *Ideas* stimuleert excellent onderzoek. Nederlandse alfa- en gammawetenschappers hebben zich op dit punt de afgelopen jaren onderscheiden: in iedere ronde van het programma European Young Investigators Award wonnen ze tot nu toe een prijs. Bij *People* gaat het om beurzen voor training en mobiliteit, die niet gebonden zijn aan een onderzoeksgebied. *Capacities* ondersteunt onder meer onderzoeksinfrastructuren en onderzoek naar de rol van wetenschap in de maatschappij.

Voor alfa- en gamma-onderzoek zijn er dus genoeg kansen. Haast is echter geboden: de eerste sluitingsdata voor het indienen van projectvoorstellen zijn al in mei.

Meer informatie over FP7 is te vinden op de website van Cordis, de EU-portal voor research & development. Ook EG-Liaison, dat de benutting van het Europees onderzoeksgeld in Nederland bevordert, biedt informatie en advies. (Ellen Willemse)

www.cordis.eu
www.egl.nl

Jarenlang probeerde Multatuli met het roulettespel kapitaal te vergaren om met een royaal gebaar goed te kunnen doen. Dat ging hem niet goed af. Ook een poging om met een wetenschappelijke benadering een systeem te ontwerpen om de bank te laten springen, mislukte. Deze afbeelding uit een brochure (H. Strack, Het roulette-spel, Amsterdam, G. Theod. Bom) heeft Multatuli gebruikt in de uitgave van zijn *Millioenenstudien* en ongetwijfeld heeft hij ook de rest van dit boekje gespeld.

www.multatuli-museum.nl

DANS begint project voor behoud van onderzoeksdata

In januari is bij DANS (Data Archiving and Networked Services) in Den Haag het tweejarige project MIXED begonnen. Het is een groot project om programmatuur te ontwikkelen die garandeert dat databases en spreadsheets in de verre toekomst bruikbaar blijven.

Voor de uitvoering van MIXED (Migration to Intermediate XML for Electronic Data) is als projectleider wiskundige dr. Dirk Roorda aangekomen. Naast Roorda werken verschillende medewerkers van DANS aan het project, terwijl ook externe programmeurs worden ingehuurd.

'We gaan een programma ontwikkelen', licht Roorda toe, 'dat in staat is om alle sporen te verwijderen van de toepassingen die een bepaalde dataset hebben voortgebracht, maar met behoud van de betekenisvolle kern van die data. Je haalt dus de franje eraf en je houdt iets over dat onder verschillende programma's te lezen en te gebruiken is'. De data moeten zo

worden opgeslagen dat hun waarden en hun onderlinge relaties behouden en leesbaar blijven. Daartoe worden ze omgezet in het duurzame bestandsformaat XML, dat gebruik maakt van de internationale schriftstandaard Unicode, die taalneutraal is en ook alle gangbare symbolen omvat. Unicode, dat nu rond 65.000 tekens omvat (ASCII: 255) kan nog tot een klein miljoen worden uitgebreid. MIXED moet beantwoorden aan een probleem dat in de hele wetenschappelijke wereld opgeld doet, namelijk van de duurzaamheid van bewaarde onderzoeksresultaten in een snel veranderende digitale omgeving.

Vervolg op pagina 6

Gratis toegang tot microbestanden CBS

Sinds 1 januari brengt DANS geen bijdrage meer in rekening voor het beschikbaar stellen van CBS-bestanden. Verder blijven de gebruikelijke voorwaarden gelden.

Het CBS stelt via zijn Centrum voor Beleidsstatistiek onder voorwaarden zoals geheimhouding statistische bestanden beschikbaar aan onderzoekers, planbureaus en ministeries. Deze microdata zijn *on site*- bij het CBS of via *Remote Execution*- en *Remote Access* te analyseren (zie ook e nr 2 en 3, 2006). Via DANS (Data Archiving and Networked Services) worden beveiligde versies beschikbaar gesteld voor extern gebruik.

Op dit moment zijn via DANS zo'n 35 belangrijke bestanden beschikbaar zoals de *Enquête Beroepsbevolking (EBB)*, het *Sociaal-economisch Panelonderzoek (SEP)*, en het *Permanent Onderzoek van de Leefsituatie (POLS)*. Regelmatig zal deze selectie uitgebreid worden met nieuwe bestanden. Een actueel overzicht van de beveiligde microbestanden is beschikbaar op de DANS website: www.dans.knaw.nl. Via info@dans.knaw.nl kunnen de bestanden bij DANS aangevraagd worden. Meer informatie over de microdataservices van het CBS, inclusief een catalogus van beschikbare microbestanden en bijbehorende documentatie, is te vinden op www.cbs.nl/microdata. (LS)

Geheugensite vernieuwd

Het afgelopen jaar is de techniek achter de website van het Geheugen van Nederland verbeterd: eenvoudiger zoeken, sneller en overzichtelijker bladeren door de vele afbeeldingen, nieuwe mogelijkheden om in te zoomen. Tegelijk wordt ook de huisstijl van Het Geheugen vernieuwd. De nieuwe versie van de website wordt op dit moment getest en is naar verwachting in mei 2007 beschikbaar. (Ingeborg Verheul)

www.geheugenvanederland.nl

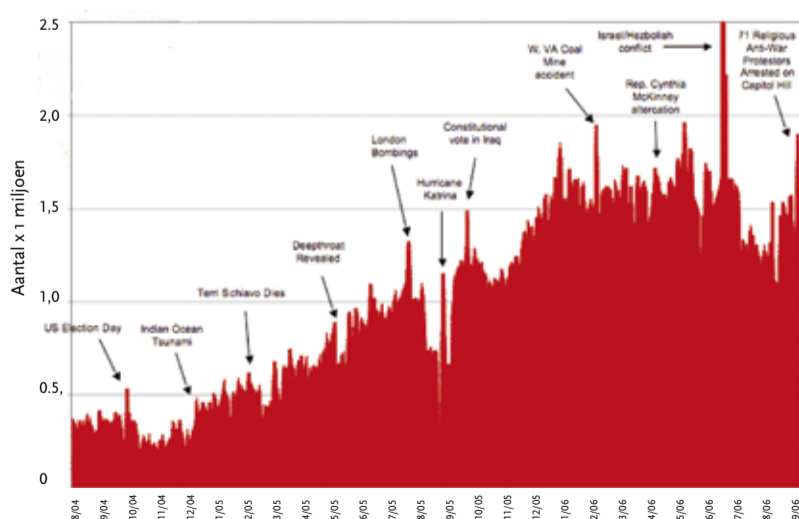
Petitie voor Open Access

Actieve steun voor Open Access en opnemen van de eis dat de rapportage in een open repository wordt opgenomen in de regels voor het financieel ondersteunen van onderzoek. Dat waren twee van de wensen in een petitie die op 15 februari is aangeboden aan EU-commissaris Potochnik (Science & Research).

Op het moment van aanbidding stonden er ruim 21 duizend handtekeningen onder de petitie, waaronder 500 namens instituten en organisaties voor wetenschappelijk onderzoek. De KNAW en de Deutsche Forschungsgemeinschaft tekenden ook.

De petitie verwees naar een rapport van de Commissie uit 2006 met aanbevelingen over duurzaam bewaren en openbaar maken van onderzoeksresultaten, en naar een advies van de onderzoeksadviesraad EURAB in december. Initiatiefnemers van de petitie waren onder meer SURF en het Engelse JISC.

Blogosfeer blijft groeien

De wereld van de weblogs – de 'blogosfeer' – blijft groeien. Het aantal weblogs verdubbelt in minder dan een jaar. Het bedrijf Technorati volgt deze ontwikkelingen op de voet. Het indexeert 60 miljoen weblogs en rapporteert elk kwartaal over de belangrijkste trends. De grafiek toont de groei van het aantal berichten per dag

en de relatie met de (Amerikaanse) actualiteit: het aantal berichten piekt bij verkiezingen, een oorlog, of een bomaanslag. Overigens is inmiddels het Japans in de blogosfeer bijna even belangrijk als het Engels. Het aantal Nederlandse weblog omvat minder dan één procent. (PB)